КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ЕРА, 29 ФЕВРАЛЬ, 1968 шу. № 26 (4506). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьара Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Евгений [illegible] техникан [illegible] Грозненски района Ленина цІерагІча [illegible] механизаторашна.

ЦхьаболгІа [illegible] февраль бутт [illegible] ду уж. [illegible] Цуьнан [illegible] трактораш [illegible]

[illegible] уьш [illegible] хирхаш.

Хьинера [illegible] ремонт [illegible] дукхагІа [illegible] механизаторш. Царех ю тракторист Агеев Георгий, токарь Рагулин Анатолий. [illegible]

СУРТА ТІА: (аьрру агІор) тракторист Г. Агеев, токарь А. Рагулин.

В. [illegible] сурт.

ШЕРАГІА ЙОАРЖАЕ АТЕИСТИЧЕСКИ ПРОПАГАНДА

КПСС ХХIII съездо белгалдаьхначу кертторчу декхарех цаІ да къахьегамхошта коммунистически кхетам балар. Керда саг кхиарховаре беча балха юкъе доархІаме моттиг дІалоцу цхьаболча наьха сакхетам чура хІанз а дІадаланза долча дІаяхача замах юхедисача дына предрассудкашца доаттабеча къовсамо.

СаббарагІа идейни средствашца доаттабу парте дынацара къовсам. Царна юкъе я агитацеми а культурно-просветительни а балха тайп-тайпара формаш.

Дукхача районашка вІашагІъяха болх беш я Іилма-атеизма кружокаш, школаши, клубашка дына дукхаларча темаех хаттарийи жопийи сайренаш, конференцеш, Іилма-атеистически естественно-Іилмани темаех лекцеш еш, Іилман-популярни фильмаех пайда а эцаш.

Хьокхам эца йиш йолаш ба Шалжа района атеисташа бу болх. Района юрташка 608 лекторий я бахача наьха цІеношка болх беш. Дукхьал цхьан дІадахача шера политически, Іилман атеистически, иштта кхыча темаех кхо эзар соцІа лекци йийшай районе. ДукхагІа долча даькъе беседаш санна чаккъюваь уж. Аудитори вІашта хІаро торо хуьйт лектора ладувгІаращца вІйха бувзам оттабе, царна хьаькхашта дІа-хьа къамаьл де. Дына дукхьаларча балха керттерча формаех цаІ лоархІ укхаза къаьстта къаьстача нахаца ю беседаш.

Кхойтта сагах латт Грозненски района Первомайскерча юкъерча школа атеистий кружок. Цхьаннех хьехархоя воркІ дешархой ва цунна юкъе. Дика вІашгІехьбаьккхаб цар шоай болх. Хоза кийчъаьй атеисташа школа атеистий уголок. Іилма-атеистически балха тайп-тайпарча формаех шерра пайда эц укхаза, цар каст-каста тематически сайренаши конференцеши ю, журналаш кийчду.

Теркам тІабоцаш да КПСС Урус-Мартана райкомо дешархошта юкъе даь социалистически тоххамаш. Района школашка деша дагІача берашта юкъе дынах лаьца доь хаттар тІадоха анкеташ дІайийкъар. Дешархоша анкета хаттарашта делна жопаш хьагулдаьчух тІехьагІа гучадаьлар наьрех 20 процент гаргагІбарац шоаш а цар даьй а дына мутІахьа боага. Цу мероприяте къахьегта хьахьекхар районе атеистически болх шербе безаш бизара. КПСС райкомо бюро из дош дийца а дийца атеистически болх шерагІа боаржабара мероприятеш белгалйир.

Цхьабакъда, цхьайолча районашка всала лел атеистически болх. Масала, Ильсарен районе дына дукхьаларча пропаганда лертгІа теркам тІабахийтац. Боккъонца къовсам лоаттабац Кунта-хьажий, ВатІал-хьажий, кхыча «шайхий» мурдий тоабашца.

Тесса леладу дына дукхьалара болх Ножай-Юрта районе. Шерра атеистически пропаганда йоаржаяц, бетта шин бетта массехк лекци йийшача кхоачам хет КПСС райкома. Укх шера, масала, массехк лекци мара йийшаяц укхаза цу темах.

Эсала лел дына дукхьалара пропаганда Сунженски района Галашка, Мужече, Оалкам кхача лоамак юрташка а. Дукха моттигаш йийсу цу юрташка йийгаш дола на ухийташ, кхенза бола мехкарий маьре дІатедаш, дукха истий кхувлаш. Атеистически темаех кІезига еш лекцеш, еппарш а кхадамболлаш дола дына гІулакхаш дунцаш, дынах довлача зуламах нах дІакхетабеш, дына гІулакхаш Іилмо кххача бесса довзихаш хилац.

Іилма-атеистически болх пІеннхашта тоабе беза. Атеистически темаех лекцеш, докладаш еш, хаттарийи жопийи сайренаш чакхйоахийта, тематически конференцеш, кинофестивалаш, иштта кхыйола мероприятеш чакхйоахийта санна йолча атеистически балха формаех шерра пайда эца беза. Керттерча даькъе из болх лелабе декхарийла я «Знание» яхача общества организацеш. Дына дукхьаларча массеш балха толамаш цул члений хьинарга хьежжа хургда.

Атеизмаш естественно-Іилмани дІаленита пропаганда еча балха махулла дукхагІа юкъеоза беза хьехархой, лораш, юртбоахама специалисташ, инженераш. Цар лекцеш «Знание» яхача обществашка юкъеш а царна рецензеш теллаш а хила еза.

Цхьайолча районашка еш лекцеши докладеши чулоацам кІоарга бола беза, дына дотмаца дунцар харп хиларах тешалдеш йола Іилман факташ йолаш хила еза.

Дына обрядашта метта керда советски обрядаш вахаре юкъейоалаяр, нах дына влиянех мукъабахара лоархІаме средство я «Доакъай денош», «Хьунгьама пІейш», Советски Эсарс болха кагирхой накъабахар», кхычараш санна йола мероприятеш дукхагІа чакхъяхар. Цхьабакъда, дукхагІа болча юрташка йоагІача бесса йоахко эц цу дешай, дына дукхьала доаттабеча къовсаме цар дика пайда луше а.

Кампани санна а доацаш денна йоахко еш чакхдаха деза керда обрядаш вахаре юкъеяхьара гІулакх. Къаьстта теркам тІабахийта беза керда обрядаш кагирхоита дІайоаийтара.

Практикон къахьегта хьахьекх, атеистически балха результаташ партийни организацешта цу гІулакха кулгалдарга хьежжа хулга. Цукхьа атеистически балха денна кулгал доаттаде декхарийла я партийни организацеш. Культура ЦІенош, клубаш, школаш атеизма очагаш а хинна дІаотта еза. Дына дукхала доаттабеча къовсамна юстара хила йиш яц цхьаккха коммунист. Шийгара хьокхам а телаш дакъа лаца деза цо цу балхаца.

Атеистически болх шерагІа боаржабара, дына догмашца къовсам лоаттабара дукха факташи масалаши лу атеисташта вай советски вахаро.

Дынах юхедисача гІулакхашка лоаттабеча къовсаме, махулла дукхагІа пайда эца беза цунах.

Партийни организацеш декхарийла я атеистически пропаганда шерагІа йоаржаяра денна терко е.

СССР ПРОФЕССИОНАЛЬНИ СОЮЗИЙ XIV-ча СЪЕЗДАГА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дІайиэ моаршал ду СССР профессиональни союзий XIV-ча съезда делегаташна, царга гІолла вай махка турпалерча болхлой классага, боарагІча къахьегамхошка — коммунизм хьалъяраша.

Самодержавени капитала Іазапах дукхьа лоаттадаьча классаш къахьегамаш цІаро шиннь хьекхиначо вай махка профессиональни союзаша Коммунистически парте кулгаламе боккхам сийлахьа кхоа хьебенай. Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце нетаглоне дунен тІа эттара хьалха геттара керда декхараш оттадир профсоюзашта хьехаммар. Сийлахь-воккхача Ленино геттара къарэ белгалбоаь профсоюзий гІулакхий керттера постам кулгалдара школа, хозяйства школа, коммунизма школа уж хиларех тарре.

Советски профсоюзаш — Коммунистически парте хьинаре гІонцой, цун политика [illegible] чакхйоахара, техникех чакхъьяло нах вІашгІехьбоахараш. Социализма коммунизма хьалъяра ерригача этапашка цар сийленца кхоачаш а дэь, кхоачаш а ду парте моаршта тІадехха декхараш. Профсоюзаша Іалашоте дакъа даьккха махка индустриализаци, юрта боахама социалистически эргаенаш, дукха лоаттабеча къовсаме, культурни революци чакхйоаьхача, къахьегамхой низош Сийлахь-боккхача Даймехка тІема берсача шоайшта фашизм йохача. ТІом дІабоаьннача тІехьагІа махка экономика юхаметтаоттабеча, цун производствени низош чІоагІа еача, социализм массанахьа а цхьаьтарре а нотІоарахьача. Шоай берригаш болх интернационализма принципашца тІа вІашгІехьа а беш, профсоюзаша партеца цхьанъяьстахь ду дерригача къамех бола къахьегамхой кхетаяро, СССР халкъий вешарашта деза доттагІал чІоагІдаро. Коммунистически парте, советски халкъа ламаха нах бу Владимир Ильич Ленина васкетаи лерригІа чакхдехкача профсоюзашта карагІдаьккхача революцехьа, тІемах, къахьегамах гІулакхий.

ХІанз, коммунизм хьалъеча хана, кхы а дукхагІа ленха вай общества экономически, социальни, политически, духовни вахарера профсоюзий лоархІам.

Вай парте шийн Программе тІа, XXIII-ча съезда решенешца белгалдаьь коммунизм хьалъяра хІанзарча этапера экономически социально-политически декхараш. Уж кхоачашдара дІаха дегІайкуваи беза дерригача советски халкъа кхоллам бехке къахьегама хьинаре. Цу хьалхашка къаьстта лоархІаме ба профессиональни союзий 86 миллионий эзаре бу организаторски кхетам болх.

Социалистически ахьан коммунистически къахьегама тІехьарча бажамен байракх кхы а лакхагІа айе, пятилетка хан хьалха кхоачашъярех В. И. Ленин ваь 100 шу дизара баха беатІача тайпарэ накъьабахаре тІахйца социалистически декхараш кхоачашдача къахьегамхой коллективашта масе дегІайхьара нэвъестан да дезаш, промышленностен юрта боахами къахьегамхоша керда дІадоладь патриотически гІулакхаш чІоагІа хьалхашца, цар опыт йоаржаде, производства экономически эффективность лакхъяр дукхьа, техника эргайоахаш тоаеро, Іилман лорда тІа вІашгІехьбаьннача къахьегам, производства, долдар юкъьеяхаьаре лорда тІа къахьегама осаьле дІахо лакхъяр дукхьа шерарча фронтагІа къовсам лоаттабе безам а советски профсоюзаш.

ХІанзарча хьаламна лоархІаш тІа-тІа дуккагІа лакхьну профессиональни союзаша хьинаре дакъа а доацаш маха кхетам балара. Шенч из, наьха коммунистически кхетам лакхбаре, советски патриотизма интернационализмах, къахьегамца а общественни долахьдоацар а коммунистически гІулакхаш хургдеча уйланца уж хьалкхебара, къахьегамар социалистически дисциплина чІоагІъяра, кхуно йоагІа тІехье болхлой класса революционни къахьегамни традицешца хьалкхеча дешаш профсоюзаш дІаха а деле къастадоаргашарах.

Профсоюзий лоархІамегІара гІулакх да къахьегамхой материальни торе дІаха лакхьяра, цар къахьегамни бетем хьалаш тоадара, цар сагІйнга вІашгІехьденкара боккха ду. Къахьегама законодательство чакхъяхаре, чуІе вІашеш культурно-бытовой гІорсаш [illegible] пламаш кхоачашъяра лоаттабу тІехьенам чІоагІбар, торговли общественни кхачан предприятий болх тоабенга, бахача маха ду медицински, коммунальни, бытовой гІулакхаш тоаденга вІаштІехьадаро — профсоюзий лоархІамегІарча декхарех цаІ. Берриш кхидаро массе дегІарехьаро невнъестай деза доттадоц къахьегама классага, болхлочо-наких, вІашгІехьдаьнихо деза беркй боцешаш, эсаш, пионерски лагераш хьалъяра пламаш шоай ханнахьа кхоачашъенгон цар болх тоабенгаш.

Профессиональни союзаша денна дакъа лоацу общественни отношенешка дІаха эргайоахара тоеча, социалистически демократи дегІанкуваьча къахьегамхоаш бола дукха нах лечалоахьалинош общественни гІулакхашта лоаттабора къахьегамхо. Кхелхешна профессиональни организацеш вІашагІйахкара вайзалу юрта боахама производства чакх [illegible] дукхагІа яхара а декхарагІа долча социальни декхарех цаІ кхоачашдара — гораши юрташи вахаре индустриальни бахкорсуни юрта боахама къахьегамхочуни къахьегама бедерши гаргадегаре а хьалъере профсоюзий бекнтомаш.

Советски профсоюзаш йоаьхача опытаца йоаьхий а хинна лакхой шоай XIV-ча съездага. ДІаха а хадданза кхаьабенза боргІац профсоюзий организаторски кхетаман балха баараш, эргайоахаш тоаэ эзе цун етили метарашш, кІоарга деза нахацаре бувзамаш, дегІанкуваьа еза критикеи самокритикеи, болх гІулакхашц хьалдаи лелабенга, лакхха деза профсоюзий хІара комитетеш советаш денал, профсоюза боарагІча члений хьинар.

Советски профсоюзаш тахан а, Советий Мехк исторически дегІайхара ерригача этапашка санна, лакхха лелаю классови солидарность, пролетарски интернационализма байракх, дегІанкуваьа деза дукхьарча мехкий къахьегамхошкара, прогрессивни профсоюзий центраш царна доттагІал. Доаргїа хьаллац классови революционни принципаш тІа латта дунен халкъашта юкъарча болхлой боагам цхьаьогІа. Берригача советски халкъаца профсоюзаша агІавжеш безно ю американски империализма провокацеш, американски агрессорашка Вьетнам шІйн вахаре, лелабу зуламаш гІаьржа, Махкбузам Германе неофашизм [illegible] дийнъяр.

Машар, социальни прогресс, дунен болхлой бохкаш цхьаьогІа безам дохаш цІена лерригІа лоаттабеча къовсамца советски профсоюзашта боргІацом сийлен лакхъяй болхлой классагахьара, берригача мехкий къахьегамхошкахьара. Пролетарски интернационализма принципашта тешаме бола уж дІаха а гІортьа империалистически реакцен тІемаш низашта дукхьала, машар, демократи, къаман лакхьа, социализм бахьан деле къовсам лоаттаберий хьалхарча мутІахашца эттаьй.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага лаьй профсоюзий XIV-ча съездо делегаташ бяркате болх бар, дІакхаьй, СССР профессиональни союзаш парте кулгалца, шоай гІулакхаш сакхетталахьа организацеш йоаьха цхьаьна чакх а деха беза цар, болхаш культуре дегІанкуваьача, къахьегамхоашта коммунистически кхетам луча кхы а хьинарегІа дакъа лоацаргхилар. КПСС XXIII-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяр духьа хьинар ца кхедаш къовсам лоаттабергхилара цар чІоагІа дегІайша хилар.

Дааькъала хилба советски профсоюзаш — кулгалдоран доладари школа, коммунизм школа!

Дааькъала хилба советски болхлой класс — вай махка коммунистически общество хьалъяр духьа лоаттабеча къовсамца хьалхарча партерови ухалачо низ!

Хоастам хилба сийлахь-доккхачо советски халкъа — коммунизм хьалъеча декхарче, къахьегамхой пардІата, машар, наха бахьан денан цхьанъяхІийца къовсам лоаттабеча!

Коммунистически парте кулгалца — коммунизма толамига, дІахьалхашкахьа дувлал!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН— ХАНАЛ ХЬАЛХА! • В. И. Ленин ваь 100 шу дизара накъадолхаш

ЯЛАТ ДІАДЕ БОЛАБЕННАБ

Ханал хьалха ерригаш шоай юртбоахама техника тоаь баьнна февраль бетта юххьанца денз лаьтта хьаьндара кхашка кхо декха болабелар Шелковской района «ЦІе ахархо» яхача колхоза механизатораш. Планах лерхІаш хинар пхи эзар тони мара йоацача хІанале кхашка диллад воркІ эзар тони кхо. Цунах ахенел совгІа дар — 4.300 тони дуга дІадувча диллад. Из маькхера культура лертгІа хьаьндаьча лаьтта мара дика хьувакъаш. ДоагІача борамех хьаьндаьд укхаза хьажкІаш, баьндаараш, фуна лаьрхІа дІат кхедергдолча участкашкара лаьтта а.

Хьалха хьежача маьлха ІIенхалах лаьтта докъадала делалуиге кхашка маккаш даха эттар укх колхоза механизатораш Троицкий Алексей, Горбунов Петр, Зеленков Степан. Нормал тІехбувлаш хІаране дийнахьа 6,5—7 гектар лаьтта маккаш баьккха боалар уж. Цар кийчдеш долча 600 гектар лаьтте біаьстан юххьанца юш йоаь культураш дІае лаьрхІадар.

Кхай йисте юххьанца кийчъянаьннача участка тІагІолла Филипов Александрен Ерохин Николаен сеялкаш тІехьайнйза йода агрегаташ хьалйолаелар. Эттара хьалхара ги бурхигаш чудийшар вІаьлача лаьтта. Уж доагІача борамен наьйса харшашка чулегийтарген хьожаш бар сеяльщикаш Зинин Михаилаи Ярмин Михаилаи. Дийнахьа хІара агрегато норми 12 гектара тІа ялат дІаде деза 13 гектара тІа дІадуяра. Иштта ехкан хиннача лоацача хана цар дІабийнаб хІанале 990 гектара тІа муккх кени, цул совгІа 300 гектара тІа люцерна а дІайийнаб колхозе. ДІадийнар ханал тІех дале а кхы а укх денош ка 170 гектара тІа докъара люцерна дІалургІолаш ба укхаза.

И. ПУХЛАНГИРИЕВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛАРАШ

27-ча февралє денз бетта план кхоачаш а яь, тІабоагІача бетта чотах продукци арахецаш я Асламбек Шерипова цІерагІча Грозненски нефтемаслозавода дукхазча установкай, цехий коллективаш. Царна юкъе я Х. Герьковойи Е. Баранова керте латтача установкай коллективаш Б. Ю. Чибисова кулгалдеча цеха коллективи. 23-ча февралє кхоачашъяьй цар шин бетта план а. Планах лаьрхІачул совгІа арахецаргьа эзараш тоннаш продукци.

В. ГОРБАЧЕВА, тха штате йоаца корр.

■

Карабулакски контора бурувлеттараша дика къахьегама теламаш доах пятилетка кховлагІча шера. 26-ча февралє кхоачашъяьй цар бетта план. Ер шу долалеча денз дерригта теха бурув 6246 метр совгІа я. Февраль бетта плана совгІа тохарга 500 метр гаргга бурув. Къаьстта дика къахьег 9. Никитини Ш. Губини керте латтача бригадаша. Нов. Губина кулгалдеча бригадо укх шера пенчахьалкхенна кхода ахча 13 эзар сом да.

А. БАКАЛОИ.

■

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъьяра социалистически кхье яьннача Грозненски химически комбината цехашта юкъе хьалхалатту шоа. Олифер керте латтача № 15 йолча цеха коллектив. Шин бетта план 24-ча февралє кхоачашъяьй цо. Цул дукха тІехьайнсаш ва. Ширяев, Романов, Уткин, Тюрин керте латта полиэтилени дубителья йоаккхача цехий коллективаш, 23—26-ча февралє денз март бетта чотах къа а хьетам, хІанзлехьа планал совгІа эзараш сомий маьха продукци арахийцай цар.

Царех цхьаболчар бетта план а массехк ди ханал хьалха кхоачашъяьй.

Л. ГАЛКИНА.

Цахаддаш болх бе кийча йолаш лоттто № 3 йолча цеха оборудовани Грознерча крекинг-завода механика Мирошникова Владимира. Цун болх ца сацийтара хан-заннахьа технически гІулакх лоаттаду коммуниста.

СУРТА ТІА: оборудованега хьожаш ва коммунист В. Мирошников.

В. Дэмелка сурт.

ЛЕНИНА ПАРТЕЦА— ЛЕНИНСКИ НОВКЪА ГІОЛЛА

Къахьегама нах доккхийча гІулакхашта вІашагІкхийтта моттиг а хинна дІаэттар юха а вай Даьхен столица Москва. 27-ча феврале Кремле хьайийллар СССР профессиональни союзий — шийн мугІарашта юкъе 86 миллион саг чулоацаш йолча къахьегамхой эттара йоккхагІча организаце XIV-гІа съезд.

Съезде я 85 мехкарча къамий профцентрий 104 делегаци а хІаьта иштта дунен халкъашта юкъерча пхе организацегара делегацеш а.

ІуйрейІна итт сахьат даьнна хІ. ЧІоагІа тІоараш а детташ тІаац делегацеш хьаьнаьнен зале гучабаьнна ловкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, М. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, М. С. Соломенцев.

СССР ПРОФСОЮЗИЙ XIV-гІа СЪЕЗД.

ВЦСПС председателя А. Н. Шелепина хьакхайкаду СССР профсоюзий XIV-гІа съезд хьайийлаб хилар.

Цул тІехьагІа массава раьза а волаш президиум хорж.

Делегаташа чІоагІа деташ айдеина а бовлаш съезда сийлахьа президиум хорж — Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Политбюро.

Съезда кулгалду органаш—секретариат, редакционни мандатни комиссеш вІашагІйоккха йоалу делегаташ.

Массава раьза а волаш чІоагІъю ден повестка а балха порядок а. XIV-гІа съезд хьажийта тІадахь укх тайпара дешаш:

1. Ерригсоюзни Профессиональни Союзий Центральни Совета отчет.

2. Центральни ревизионни комиссе [illegible]

3. Ерригсоюзни Профессиональни Союзий Центральни Совета Центральни ревизионни комиссии харжар.

Къамаьл де доал ху КПСС ЦК Политбюро члена, парте Центральни Комитета секретара А. П. Кириленко. А. П. Кириленкое Іоден Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето СССР профсоюзий XIV-ча съездага дайта моаршал. Делегатаьнен хьаьнаьнен чІоагІа уйла тІаахийте ладувгІ къахьегамхой эттара йоккхагІча организацега парте аьннача дешашка. Моаршал чакхйоалача аьнна дешаш чІоагІа тІоараш а тохаш тІаац.

Ден повестка хьалхара пункт юкъа йоалу съезд. ВЦСПС отчетни доклад ю ВЦСПС председателя А. Н. Шелепина.

Перерыв хиннача тІехьагІа болх дІахо болабир съездо.

БУДАПЕШТЕ КОНСУЛЬТАЦЕШТА ВІАШАГІКХЕТАР

БУДАПЕШТ, 27 февраль. (ТАСС). Селхан Будапеште [illegible] вІаболабир Консультацешта вІашагІкхийттача коммунистически болхлойн партей викалаша.

МТИ агентство бена хабарех, вІашагІкхийттача дакъа лоацаш йолча партей викалашна Венгерски Социалистически болхлой парте Центральни Комитета цІерагІа моаршал хабттар ВСРП ЦК хьалхарча секретара Янош Кадара.

Консультацешта вІашагІкхийттача коммунистически болхлойн партей викалашна тахан ІуйрейІна дІахо болабир шоай болх, хоам бу МТИ агентства.

Консультацешта вІашагІкхетар дІадолалаларах йолча коммюнике тІара гуш мадарра, цига дакъа доацаш ба 63 коммунистически болхлойн партей викалаш а хІаьта иштта алжирски коммунистий викалаш а. Наблюдателаш бохаш ба Исланде Единии социалистически партей Норвеге Коммунистически партей викалаш.

Консультацешта вІашагІкхийттача дакъа доацарашна цІерахьа теркамо ийнар Венгерски Социалистически болхлой парте Центральни Комитето Консультацешта вІашагІкхетарга кийчдара хьакъехьа бь хоам.

Председатела дара порядка хьакъехьа бара вІашагІкхетарехьа бажарашка йолча партей викалий. Вежарашка йолча ерригача партей викалаша дакъа а доацаш секретариат хержар вІашагІкхийттача юкъа еэаш йола предложенеш кийчъяр духьа а балха порядок Іалашъяр духьа а.

ЛЕКТОРЕШ—ПРОПАГАНДА ТОЛАШАГІАРА ФОРМА

КПСС Шалин райкома болхавца район «Знание» ахача общество кхьана бахача цхьана шіенадахка лекторещ кІалдагІъехна. Цу тайпана 608 лектори ю районе. Цул совгІа хьехархоех хІара школе вІашагІъехна 35 лекторски коллектив а ю нах кьуьйсе политически, дешарен, атеистически лекцеш йоржеш.

[illegible]

А. ШТЕЦНИН.

ВАХАРЦА ЮВЗАШ

[illegible]

А. БАРАХОЕВ,
КПСС МалгІобекин горкома пропаганды агитации отдела заведующий.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Красноводски мехкадаьтта чекхдоккхуш заводе ... технологически установка ... автомобильни бензин арахецамга.

СУРТА ТІА (аьрру агІор): ... установка ... оператор В. Ф. Горячев, оператор Л. Н. Хаммерова, дежурни инженер В. И. Засухин.

В. Кошелев сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛАЬТТАН ЧЕНАШ ТОХКАШ

Лоацца бале а, къахьегаш ... бурув деттача Хамурзаев ХьамІадна хьайбишр. ... «МалгІобекнефть» НПУ бурувдеттача ... конторе белх бу. Це ... Вознесенскерчу дуккхачу скважинашта бурув тохад.

[illegible]

... мастера.

[illegible]

Февраль бетта шанах 720 метр йолча 23 февралe 728 метр кІоарга бурув тоха баьлар Хамурзаева бригада членаш. ... 1,200 метр бурув тохар ...

[illegible]

В. ТАГУРОВ.

ТОРОНАШ ЙОЛАШ Я

Шин зогоре чуьх шІенна а ю ... тайпана ... Нохч-ГІалгІайчен мехкадаьтта промышленность. ... Цу юкъе къаьсттина ... трестан балха тІа ...

Вай республикин бурув тохара балхех ах дакъа ... «Грознефтеразведка» трестан ...

Трест 1964 шера Советски Союзе ... (5500 метр) ... скважина ... Іаьлий-Юрт, Эльдарово, Брагуни ...

[illegible]

1968 шера пачхьалкхан планаца хьоарха тохкама 83200 метр бурув тоха дезаш ... 17,0 млн. тонн мехкадаьтта ... «Грознефтеразведка» трест. ...

[illegible]

Уж тайпа торонаш ерригача треста а я.

В. МАЦИЕВ,
«Грознефтеразведка» трестан коьрта геолог.

Ф. С. ЛИЗУНОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Хьехархоча шерашка Іилма-педагогически гІуллакх дарах, общественно-политически балха юкъе хьанаре даккъа лацарах, вахча дийнахь дола кхоччаьтте шу шу динарца хувладенна Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота йойла:

ЛИЗУНОВ Федор Сергеевича — Нохч-ГІалгІай Пачхьалкхен педагогически институтa доцента.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1968 шера 26 февраль.

ПРОПАГАНДИСТИЙ СЕМИНАР

Самаранхойаьхна Грозне Октябрьски района политически просвещение ерригача звеной пропагандистий семинар хилар.

Пропагандисташа «Дуьнен халкъашта юкъерча хьалащ Советски Союза лоьзал арахьарча политикахь» лаьца лекци йийцар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома лектора В. В. Ванкина.

Шул тІеэхьагІа болха опытах дІа-хьа хийцар пропагандисташа. Пропагандист занятешна кийчвалара методиках лаьца къамел дир Грозненски машинийн отделение марксизма-ленинизма дара Іемаоча школа пропагандиста И. И. Смоленникова.

Цуьнга шоай опыт шаьщ къамаьлаш дир кхы дуккхачешa.

Н. МАРЧЕНКО.

Таллински экскаваторни заводо арахецача экскаваторама-дрено укладчикашa чІоагІа шоай цІе хІаьхоьзаьй дуьнен халкъашта юкъерча рынке. ДІадахача шера дукха къахьегаш чакх а ьына, ЭТЦ-202 яхача керлача серех бола экскаваторам кийчье йолаенай завода коллектив. Хьалха арахецаш хиннарел 10—13 процента оьсагІа ба цар болх.

ХІана заводо кийчъяьй гор. Осакерча Дунен халкъашта юкъерча торговле ярмарка йола экскаватор. Японе йохийта яга хьалхара машин я из.

СУРТА ТІА: Японерча дуьнен халкъашта юкъерча ярмарка йола экскаватор.

В. Горбунова сурт.
ТАСС фотохроника.

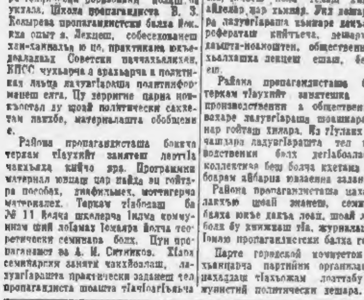

Грозненски горпищекомбината коллективо февраль бетта чотех 2 эзар сома мехала продукци яра а хецаш, ... цига социалистически ...

СУРТА ТІА: болх беш я А. Крупенина.

И. Пленева сурт.

ПЯТИЛЕТКА—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

ЗАВОДА МНОГОТИРАЖКА ОАГІОНАШ ТІАРА

«Красный молот» завода коллективо шера ях йоарьахьй ... программа ...

[illegible]

С. КОТИЕВ,
партий Грозненски горкома инструктор.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ. 29 февраль, 1968 шу.

КЪОАСТАДАНЗА ДОЛА БАЛХА ДЕШАШ

Нохч-ГӀалгӀайчоь производства новаторийн, вай бахка беррнгача изобретателийн рационализаторийн а санна, цхьа пайда мадаргӀа дика даккха дахнар юбилейни шера карагӀдийнарашта юкъе. Производствона технически кердадараш юкъедаххьарал 11 миллион сом кхоллам тӀаьхьа декхар хиначе моттиге 13 миллион сомгӀа кхоллаьа цар сийхаьна цӀей деашу ди тӀаккхоачаш.

1967 шера технически творчестве дакъа лаьцад 2504 изобретателен рационализаторен, цар 11388 рационализаторски предложени производствана юкъейнхьай. 6 миллион сом сомгӀа экономически эффект а луш.

Юбилейни декхарш кхочушдара дика къахьийгад «Сунжанефта», «Старогрознефта», «Малгобекнефта» нехкдаьтта промыслови управленей, Новогрозненски нехкдаьтта цӀанйоахача завода, Грознененски химически комбината, крекинг-завода, «Грозэнерго», гӀишлошъяра, механизаци яра Управлене, гаражни оборудоване завода, «Красный молот» завода, дукхача кхыча предприятейн организацейн изобретателаша, рационализаторша.

Технически прогресс дегӀаккхулара юкъе доккха дакъа лаьцад Ленина орден лелаеча «Грознефта» объединене предприятей рационализатораша. Цар ханал хьалха кхочушдаьд тӀаьхьа социалистически декхараш. Изобретенеши рационализаторски предложенеши производствана юкъедаххьара чотах алхха 1967 шера 149 эзар сом кхоьлъ, планал сомгӀа итташ эзараш тоннаш «Ӏаьржа дошув» даьккхал, хӀаьта цу шера чуьхьа «Грознефта» объединене предприятей новаторша 4726 рационализаторски предложени изобретени юкъейнхьай, 3 миллион 874.5 эзар сом кхо а дош. Цу объединене предприятешта юкъе хьалхалатт дерригача хьоххадай хьакъехьара пачхаьалкхен плани тӀаьйна декхараши ханал хьалха кхоачашдаь «Старогрознефта» НПУ.

Технически прогресс дегӀаккхулара дика хӀаьам карагӀдийнад «Малгобекнефта», «Сунжанефта» производства новаторашта, «Грознефтехнизаведы» объедиңене предприятей изобретателаштен рационализатораштен.

Белгалдаккхана дарган республике коллективни творчество шерра дегӀайоагӀаш латтанта. Нохч-ГӀалгӀайчоь предприятешка хӀанталехь а болх беш а болхлоех, инженерно-технически болхлоех, Ӏилмахоех вола 3 эзар сомгӀа сов нехъе а вовлаш «Дола 600-неел тӀех творчески бригадаш. Алхха цхьан «Грознефта» объединене предприятешка вӀашагӀа а хиъ болх беш я 207 творчески комплексни бригада. 1967 шера цу бригадаша вӀаштӀехьа а яьккха, производствана юкъейнхьай 315 предложени, цирех цхьа миллиони бӀаь итт эзари сом пайда баьлла.

Дика йовзаш я комплексни творчески бригадаша вӀаштӀехьаьхьача предложенеи эффективность. Къаьсткъаьстача цӀаха вӀаштӀехьйоахача предложенейчул 3 — 4-ааа аьккагӀа я цар эффективность. Масалла хьахае йиш я В. С. Баранов, Ю. Г. Терентьев, кхьбаран юкъе бола творчески бригада. Цо юкъейнхьача, «Лаьхха температураш даьлларш йолча хьаьдакхна хӀоьрга скважинаш ахара бурун деттан списоки маркаал лелабар» ахача предложене бехча кхоьнах 158,9 эзар сом хиннад. Новогрозненски нехкдаьтта цӀанйоахача завода новаторша И. С. Жуковон, А. М. Ахороненан, кхычар юкъейнхьай 28509 сома экономически эффект ена полиизобутилен хьаӀлош а хица дуьлаш а шолочон цӀеналра системе.

ХӀаьта а белгалдаккха дезаш да изобретательски рационализаторски болх вӀаштӀехьбаккхара гӀуллакха юкъе хӀана а дукха кхочушбоцараш хилар. ВОИР-а областной советах хӀана а [illegible] болхлой, инженерно-технически болхлой, гӀуллакхера нах шерра технически творчествана юкъеузвор бола боккхалара штаб. Дукхача предприятешка хӀана а вӀашагӀъехкаш общества юкъхьанцара организацеш. Мела лелалу изобретательстван рационализацен дешна хьакъехьа беалама организацена беча балха обществени тӀаьхьожа лоаттабелга. Общества юкъхьанцарча организацешна кхочам болаш кулгаллац. ВОИР-а цикагӀча советий балха опыт юкъе а ерааш, дӀа а йоахаш.

Масалена а хоаш ца дуй цоьнавоьстана планировани экономически стимулирования яра кердача системо изобретателашта рационализатораштен хьалхашка йоккхий перспективаш хьаьллалга, дикхий декхараш уттадела.

[illegible] дукху арахецача [illegible] дӀалолар лоьдалара. [illegible] дӀалолар лехде гӀертигга — [illegible] рационализатора дӀахора тоьна а. ДӀалолар лоьдалдарах пайда алдамбалар хул. ХӀаьта предприятешка [illegible].

Уж [illegible] планированеи экономически стимулированеи кердача хьалхаьда хьашаьча предприятей производствона новаторена [illegible] хоьртада дешаш.

Дукхачу предприятей кулгалдоша а йоагӀа терра ца къахьегашхой технически творчество дегӀаккхулара. Хьачуттача предложенешта регистраци ац, шиъ ханналь хьела а хьахини, юкъехьаьдац уж, авторски вознаграждение хаццаьа дӀаяелаш. Цу хоршчие а рационализаторий бехам [illegible] технически творчество болх [illegible]. Цу предприятешкарча ВОИР-а советшта новаторашта лоаттале доагӀа нефтъеттал лоаттадаш, изобретательски рационализацен дахьне бола балха тӀаьхьонш мела лоттадбу.

Хьалха а [illegible] шо шерт юрта бохаме — [illegible], колхозашка, «Сельхозтехника» отделенешка къахьегашхой технически творчество дегӀаккхулара гӀуллакх. 1967 шера республикан юрта боахама предприятеши [illegible] а 77,3 эзар сома экономически эффект луш 223 рационализаторски предложени шера юкъейнхьа ца хилар аьлча а ба хкоачам. Уж геттара дола хьакхамаш, юкъерча промышленни предприяте шера керте дешдар мара дац из. Цо тешал ду юрта боахаме изобретательски рационализацен бола дертӀа терпалбеш ца хилара. Совхозашка, колхозашка, «Сельхозтехника» отделенешка вӀашагӀъехкача ВОИР-а советаша хӀанэ а кхоачам бола чаххьахан технически творчество дегӀаккхулара хьакъехьа дола юрта боахама Министерства приказени инструкцени кхоачашдара тӀахьежам лоттабелга.

Республика предприятешка рационализацене хьакъехьара болх чӀоагӀбара юкъера цхьацца кхоачамбоацар да тӀаьхьо ца туьгш йиъ предложенеш сов дукха хилар. Иштта, алхха 1967 шера а бӀарча хьайнача республике гӀоала тайп-тайпара баьлахь тӀаьха ца туьгш йиъ 3343 предложени. Цхьабохьа, тохкама хьакъехьа махклара, шерах хьалхадаьл предложенеш харцахьа йоттий тӀехь ца туьгш. Республика предприятешка шера-шера геттара дукха хул (ДӀаьнкхача шера 1868 хиннад) тоьхдаш хетта предложенеш. ХӀаьта царех дукхагӀдараш, юрта бола баьлахаш а доллаш, производства юкъе ца тоьш а ют.

Промышленностен, гӀишлошъяра, транспорта, юрта боахама предприятешка кхоачам болаш вӀаштӀехьбаькхобаш производства юкъекхьхьача рационализаторски предложенеех хула экономически эффект лархӀара болх. [illegible] республике гӀоала 1967 шера юкъейнхьача предложенеех баьиш пайда 37 процент мара лархӀабац, хӀаьта цхьайолча предприятешка из хьажал хиъ а лелагӀа ба, юкъехьера лархӀача. Союза гӀоала лархӀара процент 51,5 хилашехь а.

ВОИР областной совета хоалабаьлаш организаци дарган шиъ балха хьосан. Цо бина пайда эпа бел общество чера юкъьанцара организацеш вӀашагӀйоеара а пуп членийн мутӀамаш [illegible] а хьакъехьа [illegible], юкъьанцарча организацешта кулгалдара болх чӀоагӀагӀа тоабе беза. Уж делаш массе а хаиц цар теркама юкъеттоерг кхоа деза, цор балха кӀобогга кхтӀаьбуна беза, общества членашна, изобретателашна, рационализаторашна каст-кастагӀа вӀашагӀбеттабала беза, царна [illegible] каст-каста докладаш беседаш е еш, рационализаторски кхочалла [illegible] болх дукагӀа тоабара практически мехаллаьсталл лоттаде беза. Шоай балха тӀа чӀоагӀагӀа кхов тӀорталта хилийта еза общества активах, ВОИР областной совета членех, членаш болча кандидатех, президиума членех, уж дукагӀа юкъеузна беза общества беча балха.

1968 шера 20 февраль г. Грозный хилар изобретателий рационализаторийн Всероссийски общества Нохч-ГӀалгӀай областной шолагӀа конференци. Цо бийзар ВОИР-а областной совета болх, тӀайнар шукарлера рационализаторски бола [illegible] В. И. Ленин вина дийнахьа дена 100 шу дизара дала мехаргӀа пачхьалкхен хьакъехьа дола нерза декхараш.

А. ГРОМОВ,
изобретательий рационализаторий Всероссийски общества Центральни совета [illegible].

Грознененски кога гӀирс беча фабрика цехаша юкъе кьарлача социалистически хьа цахаддаш хьахадаьллаташ я Мурдалов Султанна кулгалду медально-посадочни цеха коллектива. Уш бетта чотах 300 пар кога гӀирс яра а хоцаш чаххбаьлхар дӀабаха бутт цехе беллаше. Уш бетта юкъе а даьхдаьда долла къахьеганна тоьлаш. Февраль шин декадан гӀоанах кьархӀачул сомгӀа аракийца кога гӀирс 451 пар ба. Бетта план сализ, 28-ча февраль, кхочушдин цеха коллективе. Къахьегаш шоьлла юкъхьара хьпаре къахьегарца цхьана цеха болхлоеш чӀоагӀа къинахаш лоаттабу хьаьну кога гӀирс дешагӀа хилийтара а. Цу нах дика бирмат дахьийнад. Цхьаьлаьна сортах планах аракийца беза хиначула 2,2 процент дукагӀа аракийцаб кога гӀирс. ХӀара сменах нормаш 125—130 процент кхоачашбеш хьинара къахьег цу Ганиев, [illegible], Абубакаров, Еникеева, кхычар.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) кога гӀирс беча А. Вальтере [illegible] С. Мурдалов.

И. Панова сурт.

ТОАБЕ КХАЛНАХА ЮКЪЕРА БОЛХ

Грозненски районни партийни организаце шоай доархӀаме декхар лерхӀ кхалнаха юкъе беш бола массово-политически болх тоабар. Тӏа районе 15 эзар сомгӀа кхалсаг дакъа боаллаа тайп-тайпарча участкашка къахьегаш я.

Балха [illegible] а балха боадараштa а — [illegible], нехкарашта [illegible] кхачам лургбола гӀулакх [illegible] гӀорт юкъхьанцара партийн организацеш.

[illegible] партийни организацешка вӀашагӀа а ехка болх беш я кхалнаьха советаш. Уж тӀа районе тхьаь итт я. Кхалнаьха советий членаш ба — производство хьалхдаьттарш, [illegible], авторитетни нах.

Царга гӀоалла, дукхача дешарче, [illegible] массово-политически болх партийни организацеша.

Тӏа районе дика болх беш я Грознененски шурий совхоза, Старогрозненски совхоза, 1-гӀча Мая цӀерагӀча колхоза, Горячеисточненски [illegible] партийни организацешта чулоагӀа кхалнаьха советаш.

Кхалнаьха советий оаштах - лаьцца юкъ [illegible] хана листовкаш арахецад дерхӀ партие района пропаганда агитацен отдело.

Кхалнаха юкъе беш бола болх тоабара, хӀаьнача давах юкъедеча гӀулакхашка лоттабеча къовсама, кхалнаьха [illegible] хьалхарнаха а уж балхаша [illegible] а дешаш каст-каста дуаш парте района бюро, райисполкома заседанешка.

ТӀайнад решенеш миштa кхалнаьхаьхь [illegible] цахаддеш чӀаьхьежам лоаттабу. Тайп-тайпара я кхалнаха юкъе беш бола балха форма.

Масала, тӀа районе эзар сомгӀа доаркашен коа тӀара оалхазарашта лелабаррашкаш хӀара бетта нттагӀча хинальа итоги лоаттабеча балха. Дӏаргааьа коа тӀара оалхазарша делхарийн дешош белгалдар санна бола дийнача форма торо ду кхалнаха юкъера массово-политически болх тоабе. Цу денешка лекторашеи агитаторашеи лекцеш еш, беседаш и общественно-политически правственни техехьа, социалистически лӀье кетбаьнарашта сомгӀаташ ду. Бетбаьнарий сийна урагӀйохийт йай, рах, концерт оттаду.

Укх шера хьайбай боахама кхьегаш бола 900 сомгӀа кхалнах дема багӀа зоотехнически курсашка. Цига цар лахха шоай квалификаци.

Парте райкоме цахаддаш терках тӀаухийт кхалнаьха идейно-теоретически бехкам лакхбара. Цулукхьа оаха вӀашагӀъехкий политдошара 23 школа. Цига дешаш 420 кхалсаг я. ДехкарагӀарий бехам тӀабоаш уж дика кхеташи чаххьовл занятеш пропагандисташа И. И. Воздвижинаc, Вахчевановаc, Эдильбаеваc, Абдусаламоваc, Кочевоаc кулгалдача школашка.

Кхалнаха юкъе беш бола болх тоабара дешай цахаддаш терке я юкъхьанцарча партийни организацеша. Партконий секретараша кхалнаьха советий председателашца цхьана балха планаш уттаю. Цар тӀа белгалдоах хе дезараш, къаьстта теркам тӀабоьхийт кхалнаьха политически сакхетам лакхдургбалча дешашта.

Парте райкома, юкъхьанцарча партийни организацеша цӀенхаштта тӀахьажам лоаттабу дешна йиш ха вола йоӀигаш дешаш хилийтара. Школа бӀастельккхараш дешa ух институташка, техникумашка, училищашка.

Дог гӀоздоаккхаш гӀулакх да телашагӀболча доалаш кхалнахах районни партийни а комсомольски а организацеш дегӀаьлар.

Кхалнаха юкъе беш бола болх тоабе гӀерташ оаха дахк деx тайп-тайпара формаш. Иштта тӀа районе вӀашагӀъехкар культура ЦӀеношкаpeш клубашкареш лекторен В. И. Ленина 100 шу дузача денна кийчо ерца юкъеника я цига йоалача лекцей тематика. Укх гаргарча хана лекторешка укх темах лекцеш ешаргья «В. И. Ленина сорат кхалнаш», «Грознененски района кхалнах», «Сердалон знамени бола дийнъ», «Тха ирса —тха да», «Пятилетка ханах хьалха кхоачашъяра къовсам лоуттаду района кхалнаха». Иштта чаккхоль тематически сайренаш, хеттарийн лопийн сайренаш, «Машар бохацаш» яхаш да арадула багара атеистически журнал.

Къовна АтагӀоех, Ачхой-ХӀапа, Толстой-Юртa яхача йоккхийча юрташка дукха моттигаш цӀейлора кхалнахаца йийса доаца шарӀата гӀулакхаш лелалеш. Цулукхьа парте района кхалнаха юкъе беш беча отделe боккха теркам тӀабахийтар цу юртарча кхалнаха юкъе беш болча балха. Партийни, комсомольски собранешка, юрта советий исполкомa заседанешка масcехказа дийцар хӀаьхача давах юкъехесараш цӀенхаь хӀаьлхара доаш дешаш. Йорайир кхалнахa юкъе беш болча балха керда форма: юртий микрорайонашта йийкъар, цига тӀачӀоагӀбир цу участкашка бахе а бахеш дигара нах дика бовзаш бола коммунисташ. Уж ӀаьнкагӀайла бир кхалнаха юкъе хелтача балх бе, цу участкашка порядок лоаттабара. Тахан ала йиш я из форма боккхача пайдане хилар. ХӀана укхаза дӀахийна замаx юкъедесарий кулгалаш дуьлаш геттара кӀезига моттигаш яйсар.

Т. АХМАТХАНОВА,
КПСС Грознененски райкома секретарь.

Вагонни депо дикагӀа болча слесарех цаӀ ва коммунист Третьяков Анатолий. Гевзо ремонт а цу воздухораспределителашта автоматически регулятораша. Ремонте технологи дика а лоаттаиш 120 процентана бехха задани кхочушъю хьалхалаттача слесаро.

Иштта тӀехьхоачашъяьб укх шера шин бетта задане. Шийн говзал юкъе а лаккхара терка я йоаллаьча слесаро. Къаьнача болхлой опыт Ӏамаш Анатолий, машиностроительни института 4 курсе деша вагӀа болх беша а.

Дика къахьегаш сомгӀа Третьяков хьинаро даьхье лоацц дено общественни вахара. Из ва халкъа тӀаьхьожама группе член.

СУРТА ТӀА: тормозни линейкаша ремонт еча цеха мастер А. П. Герасимовци (аьрдехьарвар) А. Третьяковгара тоаль ьинни воздухораспределитель хьажаш ва.

В. Дунаева сурт.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГӀА

«БӀаьстанна лоаттӀа кийча» — иштта корта болаш цу укх шера 30 январе «Сердало» тӀа кепатехь статья. Цу тӀа белгалдеаьхар Ачхой-Мартана района «Лермонтовски» яхача совхозе юртбоахама техника ремонт ечаро цӀенхиштара кхоачамбоацараш.

Цу хьагӀьехьа Ачхой-Мартана районни юртбоахама производствени управлене начальника цамоттача воача Т. Алиева тхога хоам бу:

«Совхоза кулгалхошта специалисташтен юкъе йийцай газета кепатеха хиннa критически материал. Цу тӀа белгалдеaьха кхоачамбоацараш даьлн хиннад. Нов. Пекаленко В. Н. мастерской заведующе декхарех мукъаьвалийна. Цун метта оттаяьа специалист А. Бурамов. ХӀана ремонтни болхаш дикагӀа баь, дукхагӀйолча тракторашта ремонт яьй».

ЗУЛАМ ДАЬЧОА ТАӀАЗАР ХУРГДА

Бокъонаш телхарца къовсам лоаттабелга еррнгача пачхаьалкхен декхар, ерригача вай общественноста, дерригача вай халкъа гӀулакх а хилна дӀаиттад.

ХӀана моллагӀа а хулиганал лелада моттиг пачхаьалкхен органашен советски общественностен ходамболлаш тӀаергӀйола а хӀаьта бехктоххаме вайча хулиганашта таӀазара низ хоургбола а хьал оттадаьд.

ХӀала хулиганство лелаярах лийнарашта бокхбара мотте хоржа таӀазар, дукхагӀа дахьъе, уж дийна боахкабелга да, хӀаьта меноа ахагагӀа зулам дарах бехк чӀоагӀагӀа бу.

Зулам де бекнараш совцабаран кулгамхой дунцарен граждана дахь гӀулакхаш бакъаьа а доарзӀ, уголовни кхьча бехктоххаме а оаш, нагахьа санна уж гӀулакхаш царна карагӀдоахача хана зуламхочоа далза ца доалаш моллагӀа тайпа зе даьдале а.

Предприятей, цехий, сменай, производствени участкай кулгаллой бехктоххаме оагга оттадаьд, нагахьа санна цхьаццабалча наха производство бокъо йоацаш моллагӀа тайпа герз, урсаш, кастеташ, кхычa предметаш даь моттиг гучайоаьле.

Партеи правительства чакхйоахача цу ерригача мероприятеша яовкъостал ду общественни порядок чӀоагӀъяра, милице балха бозарам лакхбара.

Из бахьан долаш 1966 шерарчул кӀезигденнад 1967 шера даь зуламаш республика бӀарча хьинача, хӀаьта уж хьагучалахара аьттув тоабенаб.

КӀезигденнад хоншцехьа а саг верри ве гӀортарг, пачхаьалкхен а общественна а хӀамаш лечкъаар, хулиганство малаар санна деха къаьстта кхераме зуламаш.

Зулам даь саг таӀазар данза вита йиш йоацa ленински принцип чакхъяккхаза ергйоацача хьалех цаӀ да даь зуламаш хьагучадоалаш дийса оперативни болх вӀаштӀехьбаккхари хьулалуш бола зуламхой говзача наькъашца лахари.

Цу гӀулакха общественни порядок лоралда министерства дукхьа организационни мероприятеш чакхъьахай розыскни аппарат тӀоагӀьяра, дикка тоабаь зуламхой лахара бу болх.

Хоаш маларра, Ӏаьдала органах тувлалуш болча наха кортамукъа болча хана керда зуламаш ду, халкъа боахама доккха зе ду. Йоккха сагото тӀаоттаю шоай дезалашта а гаргарча наха а, вай кагийча нахах бераштен цо гӀулакхаш Ӏомалу.

Дукхача хьале, судаш следствехи тувлалуш болча кхерамеча зуламхой байхдa лелаш йӀаьхха ха лекха ьагчул беаш гаргарчи наьхен тайнагӀча нахен царна новкъосталаш хар а къайлахтахьар а бахьан доаш.

Ала лезаш дӀ, из тайпа кхьоашдаларца байда лелачарна цу наха дер доккха зулам хилар, хӀана аьлча юхера а уж Ӏаьдала органаша хьа а луш, дача зуламах бехк чӀоагӀа а бу царна. ХӀаьта иаьаза суда хьалхашка оттаца ца боалаш хул уж къайлакхихьа цар гаргара нах а.

1963 шера Павлодаре доккха зулам а даь везда хинна Капиев Амина Бальдаудин Нохч-ГӀалгӀай чу а веча, тепчеи топи а лелаеш, гаргарча наха новкъостал а веш везда лелаш дукха ха яьккхар. Ӏаьдалах тувлалуш везча це доккхий зуламаш леладаьд КъилбаседаКхирай АССР, Черски-Балкарой АССР, Ставропольски края, Нохч-ГӀалгӀай АССР территорена тӀа.

1967 шера 19 марта вайза а вайза, милига караеола аьнначул тӀехьагӀа, милице болхлошта тепча отташ дов холадаьх Капиева, шитта ведда кӀалхарвала венначa вийнаа из. ХӀаьта из чунйца хиннача фусама даьна суд яьй.

Нагахьа санна Капиев ше даьча зуламa зедке вальна хинавалаpе, хӀаьта гаргарча наха из къайлакхихье хинавецаре, цар цунна Ӏаьдала тӀаргӀоала тоадаь хинналаре, сел ма хадаргдац шун нахар.

Бехке а хинна, дехке а вальна Ӏаьдала органашта ше тӀаовр а зулам гучадаккхара хьинаре новкъостал дар а суда дош дулаца тӀаьа бехках доагӀа таӀазар кӀезиагагӀа деза оттадаьд эгтара демократическегӀен гуманнегӀен долча советски законаша.

Вай республике кӀезига ин ше даьча зуламашта бехке а хинна, дехке а вальна саг ше тӀавеча цунна йоагӀачул дукха а кӀезигагӀа суд дь моттигаш.

Следствехи судахи хьулалуш лелаpашта шерра хьехам белга вӀаштӀехьайкка деза дехке а Ӏаьина уж шоаш тӀабаьхача, кхиеттел цар огара доккхагӀа дола зулам даьлдне а, царна бехк кӀезигагӀа хургболен гаргарча наьха хьанг доалаш гӀайгӀа е оаргӀйоацев цинкъ царна корабоагӀаргхилар дойтии.

Из нинъ ба тувлалуш лела хӀара саг шийт лелаш къонахчаш ура а оттаваь, дехке а ваьнa, милице е прокуратура органашта тӀавар.

Цо тешал дергва, зулам карагӀдаьнцчо ше дар белгтдаь харцахьа хӀама долга кхетадеш а из бехк кӀезагагӀа бе могаргболаш а волга хара.

МООП-ерча шипеша теnал ху, республикерча цхьайолча зуламерча элементашен сакхетаме бодача гражданашен шоашка хир вола герз, цхьанахьа дӀалхьаша йола полгера топаш, мелкокалиберни топаш, финки урсаш, шалташ, иштта кхы тайпа герз леладеш хилара.

ЧаккхдаьхагӀулакхаш баьаш делаш 1966—1967 шерашка республике накагара хьадаьккхад, гулдаь, шоаш хьа а дена наха хьаделнах тайп-тайпарча системой тепчаш топаш, карабинаш, хоадаьa топаш юкъе йола доала герз.

Республике хӀана а кӀезига хилаш герз юкъе а доалаш дерa дола зуламаш, къаьстта а нахьа лехар, йоӀ йоаздар, нахре ира ха йоаца йийигаш нахре ахийтер, кхьдараш санна дола, шерача вена гӀулакхаш дуьзадена зуламаш.

Вахача наха бокъо йоацаш доала герз лелалар кхераменча зуламаш дузлаадена хилар а уж зуламаш дара цунах пайда эцаш хилар а хьахьоех укх тайпарча масало:

Сунженски района Эрштера саг йоллеш зовеш Шалаже боагӀача хана Малаев Ӏисае сӀеттий герз кхураш хьалха йолча машина тӀа хинна Шалажера Виябаев Ӏадалхазит вийнав 6 берах бол а деш.

ХӀаьта бокъо йоацаш доала герз леладаро ца дара ца дари бахьан болаш хатараш хинна, нах боабаь моттигаш мелла вай?

Уж тайпа зуламаш даь нах дийна а суламаш да а ба, цхьабакъда, эгтара воӀнар фуд аьлча, гӀулакх цунна чакхдоалаш ца хилар да. Ца бахьан долаш цика юкъебола, герз Ӏалашду, зулам дальийн гаргарча наха тӀалхуа.

1966—1967 шерашка дукха сулаш даь моттигаш я бокъо йоацаш герз леладаьча наха. Цига судаш ярех ва гор. Назрановa шиъ цӀагӀа ворхӀаьна йола тепча лелаь Заурoв Мустафо Ахьмад, хоалаь топ йолачи лелеша хинна Заурoв Мустафе Тухан, ворхӀаьна йола тепча лелаь Сагов Мусий Ахьмад, цхьена йола топ лелаь Ӏаьлий-Юртара Дзейтoв Мочкъий Хьасан, кхьбараш.

Доала герз бокъо йоацаш лелалерашта гайна е гана доккха зулам хоалаш хилар хьаькъехкаш доац, дукха ха йоацаш хиннача хӀамaх дальна пхьакьа масал долаш беаш бар са.

Общественность вордагӀа лахкавa аргьан мелкокалиберни топаш а тӀехьа бокъо йоацаш лелалу хоала герз наха шоаш хьа а дена милице органашка дӀателара а цу тайпара герз леладирах е тарачa судаш герз леладарeш дуьзадeна кулача кхыча катоадейн уж нах кӀалхарбалара а.

Массана а дӀаьхетаме веза, шиъ доалахьара хоала герз дӀа а дильа милице органашка ше дӀадена волча саг суд ей ца хилараx. Цхьабакъда, нагахьа санна из герз цук цӀагӀара доаце е чухьежа дегӀахада коралой, законе ахача тайпара лирагӀа йола суд лиза вутаргвац из.

Сунженски районерча Орджоникидзевски станице вахача Вышегуров Ӏумаха Майсерипен Первомайское яхача юртa вахача Нальгиев Къуреншен шоаш дӀа а диъа милице органашка дӀаденнад бокъо йоацаш шоаш леладаь доала герз, хӀаьта законагӀа ца йоагӀаш хиларах царна из бахьан долаш суд яьнн.

Цу тайпара масалаш а кӀезига дац.

Коммунистически общество хьалкьра хӀалазарча этапе хӀадех советски наьха сакхетам, граждански дисциплина лакха хулта, уж дика вӀаштӀехьабьина хулта.

Социалистически демократи тарлургьаш хӀаралар шин-шийна хетар деш а общества хьалхашкара шийн декхараш теркал ца деш а хилаца, общества хьаштанта ше деш долча моллагӀча а гӀулакхашца.

Советски законаш телхадеш, зуламаш деш болча наха ха доа, хӀара шоаш гӀа мел баькхача хана терхалдеш хиза а беза уж таӀазара шоаш кӀалдарбарг ца дилар.

Бокъонаш ца телхадайтилга, профилактика елга программагӀа дӀадехар, вай кертера, хоадамболлар веза декхар хӀаьлаца а хинад, хӀана а да.

Из декхар толлаю кхоачашдергдола доарлаӀаме хьал да производствени коллективашна, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша цу хьинаре новкъостал, кхоаана бола беча хамора цар цхьан авторитета, цхьа маcсаза а шийх дальлача гӀалачах чӀоагӀа бехк боаккхаргболагa хӀарамена хайтар.

Д. БАГАНИЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР общественни порядок лорадо министра заместитель, подполковник.

Кхаь томагӀа дола «Капитал», «Философе къел», «Политически экономе критикага» кха а кхыйола а ерригa марксизмагӀара Карл Маркса произведенеш эрахийцай эстонски меттала. Эстоне КП ЦК-ча парте историе института марксизма-ленинизма классикий произведенешта переводаш ера йола сектор «Капитала» дахьагӀа томе тӀеи кхыча произведенеш тӀеи болх беш я хӀанз. Ӏилма коммунизма лара еллачул юбилей тӀакхоачаш эстонски меттала арахецаргйола я В. И. Ленина «Карл Маркс» яха статья.

СУРТА ТӀА: марксизма-ленинизма классикий произведенешта переводаш ера йолча сектора заведующи Э. Оргмяэ (аьттехьа), вокхагӀвола Ӏилмаш болхло ЭССР культура заслуженни деятель Ф. Тейер болх беш ба.

В. Горбунова сурт.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СОЦАЕ АГРЕССОРИЙ КЪИЗАЛ

ХАНОЙ, 26 февраль. (ТАСС). Вьетнаман Демократически Республика правительства мехкан а деррига дунен а общественность тIехьех американски агрессорашен цар хулдинех къулбехьен вьетнамски городашкей кхьача нах бахача пунктамаш бахача тIера дукхьала леладу Iаламате къиза сонкарий хьисапера зуламаш хьадам боккъаш чIогIа бехкеде.

[illegible] агентства дIакхайкхьича ДРВ правительства заявлене тIа белгал дина къулбехьен Вьетнамерча халкъан а мукъалахкхара кийхйи кордача чIагIортамо американски агрессорашен цар агенташ — Тхиеу-Ки орданаш хIара денна лазараш Iазапаш хилар.

ДРВ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Сайгонски режим йола мегаш хилара нийсденна, белгалдоах заявлене тIа, американски агрессорашен, цар хулдаша Тхиеуси, Киси корзагIбаларна дIамий доаца зуламаш леладу Къулбехьен Вьетнама халкъа дукха. Цар оакхарий хьисапе къиза ловнаш а ду, бомбаш а етт городашта Сайгона, Гуэна, Дананга, Банметхуста, кхьчарна. Гуа американски агрессорана граждански нах дукха напалм, доахьаха газаш, фосфори кхорч летт.

Американски марионеточни бІуна леладу уж оакхарий хьисапе къиза гIуллакхаш бахьан эзарна цкарна нах бахбаьб е чIохчам хьи, дукхан а эзараш бала баха нах ткон-кIойне боадеш бисаб. Iаламате дукха бахьнанаш, школаш, храмаш, исторически памятникаш хIаллакдаь дIадаьхад.

Уж зуламаш, белгалдоах заявлене тIа, алахден моралан задела ю эхь доаца футтаре а я, дунен халкъашта юкъерча бокъон принципаш телхаре 1954 шерара Вьетнамах хьакъехьа йолча Женевски соглашенеш гIоакхача тайпара йохаяри а да.

ДРВ правительства кхойкха долча социалистически мехкий правительствашка а халкъашка а, деррига машар дукхабезаш бокъон сий дукх цкаш, деррига демократически машар хьалкхоабем организациеш, деррига дунен тIара беррига дог цIена нах тIахьех американски агрессорашен Тхиеу-Ки ординган хоадаш бехк бола бехк билла а бизза котбаьнна балална вьетнамски халкъа бокъо йолча къовсамах шерреи массе а оагIорахь гIо доаттаде а.

БОННАИ МАДРИДАИ ЮКЪЕ ВIАШИЙ ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ

БЕРЛИН, 26 февраль. (ТАСС). Боннаи Мадридаи юкъе вIаший леладу гIулакхаш дIахо шердара тешал ду Тортосерча Эль-Эбро яхача испански обсерваторен малхбузехьен германски Макс Планках цIерагIча институтон (Линдау) чакхйоахача ракеташ урагIъахийтара програма. Цу програмата хьежжа, хоам бу АДН агентства, укх-шера феврален мартан Испанешкеча территоре тIа урагIъухийтаргйолаш а малхбузехьен германски фирмашка вIаштIехьаьккха аппаратура а йолаш йола ракеташ.

Iилман тохкамий боннски министерства никала маалдара, ракетех наI камадхала а йоадаш 86 километр лакха урагIъяхийтай.

Малхбузехьен германски специалисташа дуний дуказденна белгалдоах тIема хьакъехьара земаш доахийга дахьрIа хилар. Из гуш да Планка цIерагIа йола малхбузехьен германски институт боннски тIема министерствацо айхха цхьана гIуллакх леладеш хиларах, дунгара цо дийна дукха агча хIдеш хиларах.

Боннаи Мадридаи юкъе атомни ракетийн тохкамий дахьъе вIаший гIулакхаш леладелта, белгалдоах агентства, тахкхоех дIадахача шера мае ьвча соглашене ларда тIа.

МАККАРТИ: ДЕРРИГАЧА ДУНЕН ТIА ДЕГIАУХ США-цара ГОАМАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 26 февраль. (ТАСС). США президенталла ларжа демократически партегара ший кандидатура отталйта гIертача сенатора Юджин Маккарте геттара чIогIа критика ьй Джонсона правительства вьетнамски политикаль. Селхан Манчестера (Нью-Гэмпшир яха штат) ше къамаьл деш Маккарте аьннад Вьетнаме эшаеш латта вIашагIкхийтта Штатеш «граждански нах хIалакбеш дIабаха» аьннай аьнна. Деррига дунен тIа, белгалдаькйтад цо, дегIаухаш летт вай мехкацара гоамал.

Маккарте правительство бехке дьй хиттта цо, вьетнамски бIеха тIом а беш, «американски городашка малтежаш» хьею керттера бахьанаш дIадаха ихьаккхо а тайпа хIама дань ца хилар.

ОАР ТIЕМА МИНИСТРА РЕШЕНИ

КАИР, 26 февраль. (ТАСС). ОАР тIемах министра Мухаммед Фавзе тахан дIакхайкадаьь 1967 шера июне израильски агресси йолча хана египетски авиаце эшаяра бехктохкаме болх ОАР тIема-фегарча инажй кулгалхой хиннарш юха а тIема трибунала хьалхашка оттаргIилар, яхаш, хоам бу МЕН агентства.

Мухаммед Фавзе белгалдаькхад дIадахача кIирагIа лакхагIарча тIема трибунало аннаце маршал хиннача Сидки Мухаммеда а вокх бехкебарашта а дань приговор ше чIогIа да дар а пудухьа уж юха а трибунала хьалхашка отта безаш хилар а. ЛакхагIарча трибунало 15 шера набахте воллаве суд хьир Сидки Мухаммеда.

Каире, Александре, ОАР кхьича городашка студентий демонстрацеш хиннай, цар доакъашхочна дукхьаленаш кхайкхьй ОАР ВВС командующи хиннача Сидки Мухаммедан вокх бехкебараштен лакхагIарча тIема трибунале дань «приговораш сов кIаьда» хилара духьал.

Капитана Штейнмана боаьлор оазни венгерски скульптор [illegible] Пал. Будапешт мухьалхамкхашк шийе са дIадоаначе советски турпала оттаду мемориальни доски оттадерга Дьйорд (Пешт яха область).

1944 шеро декабре гобаь чудиздаьача немецки-фашистски бIуна тIеше тогаш городах къахетам бо, цуи материальни а культурни а гимашта метталье йита тIаькадаш кинни советски командованен гучаянни тIахьехаш. Цар тахан тахай советски парламентарната коалитиина бо [illegible] Штейнман.

МТИ—ТАСС-а сурт.

ЧХЬАГIАРАШЦАРА ЧIИР ЛЕХАР

Шуьна тIара гериш тотаца дIа а йохийташ, булкьаш а беш, йохкъягача кIажарегIа Йоркаль (штат Нью-Йорк) яхача американски городе цхьан ушашагIарча хий ухача сангар чу хьийдар массехк шу хьалхагIа дена дашкхе лаьттача бордон буржолех, сийрда бос болча шабле а деш хьаш йоагIача сотерна а цIий бесса цIе кIежаш.

Французски чхьагIарех пайда эцаре хьисап хIиэнзашна хиначох вIалла тера доацаш хиларо теркам тIеэар мичара фу йож хьежаш лелача дукхачар. ЦаIаш, вIашагIдетташ тIоврик а долаш, хьарбаьтча санна цIогIарч а хьеккаш, цхьа дюжина шуьий кхьа а сангар чу йоссаяра тIахьехам беш бар. Йокхар, къастта а маIеча накха, йохьамкх тIа гуш бар ю къийлабаьшкха кер чура бала.

ЧхьагIарашцара чIир лийхар Джо Кэррол, городерча цхьан кабачока да вар. Малар тIехдамкхарах хиний хIама данар ю, мичара. Политически никъ болаш дар.

Бордон буржолех фу бехк бар? Цар бехк бар, Франце Вьетнамера американски агресси хьаллоацаш ца хилар а НАТО бIунаш ший лаьтташ тIа хилар дуьйна ца ца магар а.

Парижа йоазиа Вашингтона леттача тайпара нийсъенкаш. Францех а цуи президентах шийх а гIерта болабелар кенайоазон тIа. Царна тIехьа гучабаьлар Вашингтон раьза ца хилар оарцагIбоаьара йола указани санна тIанйца бола ура-патриоташ а. США вIашагIкхийтар къар ца душ хиларах Францин экономически тоIае лаьрхIача бизнесмений группировка. Цар тIахьех французски мел долча хIаманна — дуфешкара даьнна винокомпанешка кхачалла — никъ бехкара.

Цхьабарша хьаллоац уж тIахьехамаш. Цкъа Бостоне «патриотий» группо фордала ахийтар французски къаьста ахча чудоалла яьнка. Нью-Йорке цхьан ресторанa дас менюна юкъера дIаьиккхар французски IадалагIа кийчъиь фиде-миньони пашетта.

Французски мел долча хIаманий никъ бехкарен хIалахаль юкъера дIадакхккарен компани хIана укх сахьата белам мара кхы хIама дац. Вашингтоне кхетаду, французаша иза а юзамерг дергхилар. ТIакха американски монополеш ийна кIальюсаргья. Франце я цар капиталовложенеш, предприятеш, шайн контрольни пакеташ. Шаьла санне французаша уж царех боахе?

Нью-Йорк.

Ю. РОМАНЦОВ,
ТАСС корреспондент.

ЧЕХОСЛОВАКИ. Оакрайерча онтва шуро кийчьеча кордача завода цкъ. Укхаза оттадь дай-мехка оборудованс тIекхьарча гучаьхача технически гоаьалашка хьежца кийчьаь а.

ЧТК—ТАСС-а сурт.

ТУРПАЛА ГIУЛАКХАШ ДОВЗАШ

Массехк шу ха № 2 йолча Урус-Мартанерча школе дешархошта тIема-патриотически кхетам балара боакха болх бу. Сенгара дIабоалабир из болх?

Школа коллективо оттальчеш чIаа, гIаьлчеш плана тIа белгалъаьйр хьалхан бехктохкамеш йола дукха мероприятеш. Цу гIулакха мел дургдолаш бола нах хержар хьехархоштеи дешархоштеи юкъера.

Юххьанца баьккха гIа — школе «ТIема сийлен» уголок хьоахар. Цунна юкъе да хьехархой ноанъостална дешархоша хоаш кийчъаь «Нохч-ГIалгIайчен доше седкъий», «Дай-мехка тIема турпалаш», «Граждански тIема турпалаш» яха стендаш. Материалаш гулъеш, кийчъеш царна дукха практически новкъостал дир Урус-Мартана районни музейо.

«ТIема сийлен» уголок хьийхкачул тIехьагIа даккхере классашкарча дешархоша [illegible] кхь а херка, кийчбир экскурсоведаш. Фу де дешабар цар болх? 7 «Б», 9 «А» классашкарча дешархоша лехерча классашкара дешархой экскурсешка, нохедаш кхувлар.

Йоккха мероприятиш дозлай яха военизировании походаш вIашагIтохкилгеш массехк дийнахье уж чакхйоаххилгеш. ЛаьрхIе кийчлу тхо цу гIулакха.

Уж тайпа походаш чIогIа дукхадеррига берашо. Болгача, цар дукха хьинар хьахьоех военизированни походашна, ноаш дерхIар кхачаваше дена чIогIIду.

ТIема - патриотически кхетам балара гIулакха цхьанха доарлIаме дакъа да ГЗР (Дахьле хорие кийча ва) значкисташ кийчбар. Шоай спортивни хьинар дешархоша хьахьоех шера кхоана ,гурадьа, IаI, бIаьстан юкъе) бш йолча школеца чукхарчах традиционни спартакиадашка. [illegible] сатьорланe хул спартакиадаш дIайолалуш. Цига хул военкомата боахлой. ХIара шу тайпара кхь массаза йоал лудкагIа хул ГЗР значкисташ.

Каст-каста тхо долча лекцеш еш хул офицараш, граждански Дай-мехкен тIемашка дакъа лоацаш хинарараш. Оаха кинашкаш дешарой конференцеш, диспуташ ю, фильмашка яьеж, тIаккха цар маIан ду.

Лоадаьь Советски Германкарча Нигий 50 шу дуьй да. ХIаьта тха школа къаьстта [illegible] из белгалдаьккха [illegible]. ХIара классо цу доина [illegible] фотомонтажаш, стенгазаш, сборш йир.

ТIема - патриотически кхетам балара дукхьа оапъердзые мероприятеш оашкьяха лаьрхIах тха дешархоша. ШIаьстон юкъе даккхерча классашкарча дешархой военизированни поход е лаьрхIад Галанчож яхача Iанто кхачаоаша.

Зура [illegible].

[illegible].

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КIАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Укх деношка чакхъаьлнад «Трудовые резервы» яхача спортивни обществе ший доIамахи класснически кIалтохаргах латара ахьаш. Командни зачете хьалхара моттиг дьакхай № 9 йолча профессиональни-технически училища дешархоша, хIаьта личнин первенстве хьалхара моттиг дьакхай Рамзанов Рамзана. Дишиа дахача цIакхе а вIашаш ю. Шолла шоай доалкий категорешка хотбьелаьб А. Крипанов, К. Татаев, Магомадов, кхьбараш. Каста хургIолча Къилбаседа - Кавказа зоне хьалхара моттиг яккхара зональни кхьиша дакъа лоацаргда цар.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоалан Грознен лоалама йоачал а йоацаш, кхийлаш моркхаш хургья, малхбузехьара цкьаза ахьгIа, тIаккха гIаьлхьа мух хьекхаргба. 0 градусагара 5 градусага кхоачаш шелал хургья.

1-чоа 2-чоа марте, мехь-мехь тIеро а юлаш, моркхаш хургья, цкьайолча хIаланан догIа а укш хоа дажаргла, къилбаседа - малхбузехьара гIаьхха мух хьекхаргба, температура бийсанна 3—8 градус шелал, дийнахьа 2 градус шелалгара 3 градус йовхалга кхоачаш хургья.

Метеостанци.

«СИЙЛАХЬ-ЙОККХА ОБЩЕСТВО»—КХО ШУ ДАЬННАЧУЛ ТIЕХЬАГIА

НЬЮ-ЙОРКЕРА ДЕНА ПИСЬМО

Кхо шу даьнад мехкага йолча официальни послане тIа президента Джонсона ВIашагIкхийттача Штаташка «Сийлахь-йоккха общество» хьахилар дIакхайкадиса гIоне. Президента мукIарал даьлар «керда хьахиначоа» хьалхашка дукхха а проблемаш хатташ хилара: 35 миллион американец боккъаларча къела хьале вахаш хиннаб; бе болх ца хилар шера дархаш лаьттад; неграш цхьа бахьан хилла а йолча дIамий бокъонех а экономически торонех а баьха хиннаб; зуламаш дегла, цу лакъе катирхоша зуламаш далга гIердаьнна хьунзаш хиннад; нах чуIеча цIеной хьалаш, медицински Iалашо, просвещени воча хьале хиннай. Цхьабакъда, президента лакачунга диллача, халкъа хьалхашка къаьгга йола кхоине хьотташ яр. «Сийлахь-йоккха общество хьае долалуш мара дац вай, — аьнар цо. — Хьалхашкахьа гуш я материальни къелах кIалхардаларо духовни эшараш кхоачам балла хилийта новкъостал де йиш йола лакхаленаш».

Миштай из «сийлахь-йоккха общество» тахан, из хьахилар президента дIакхайкадаь кхо шу даьнначул тIехьагIа? Хьахиннар денна бер хиннад. «Сийлахь-йоккха общество» бегьяккхара вопе мара хьехаш хIана. ХIаьта президента Джонсона а укх шера хиваре конгрессага яхийтача ший послане тIа из термин хьоаха ца е ший хур аьл. Президент цу тайпара юхаувоалуш хилар кхетале хаалдац. ГIуллакх миштаьх аьнча, кхо шу хьалха американски общества духьал ийслуш хинна [illegible] проблемаш, хьалха а санна, хIана а йолаш я, хIаьта кхы а халагIча лаьна хила мегаш а я. Хургья аьнна «лакхале» дIаккха а да хиннача тайпара таьъв а хIана.

«Сийлахь-йоккха общество» хьалра програма лоархIамегIа йола аспект «къелацара тIом» хургхилар лерхIаш дар. Из «тIам» даьсеача хабараш кхоачаш ца деча зерга кхарашкен беш латт. Дукхахача махагарча къела проблема 1965 шерарчул хьагIагIа яц хIана.

Специалистий-медикий группа массехк бутт хьалха сенатейн комиссе цхьанкега енаяр цар шоаш зийнарий ларда тIа отталь Миссисипи штатерча моцалахи цига биззалца бда кхачо ца хиларахи лаьпа йола доклад. Медикаша цу доклада тIа яздаьдар: «ГIайкарlаьнна хилар тхо массе а хана биззалца кхача ца буаш хиларах тIелденна кIалтисача берий сибатех, тхоашта тхоай професси бахьан хIара денна лазараш Iазапаш ийслуш хиларна лIеIема дораш долашехьа а. Тхоаш мел хьежача берагара тхона гучабулар организм витаминни моцал йолаш минеральни тухий кхоачам боацаш хилара белгалонаш; цхьанне а дарба деш доаца цIендаштара цIеха лазараш; бIаргий а лергий а лазараш; тIехьех лаха лазараш: вIаший дIа-са дуьлен паразитически лазараш; цIий кIезига хилар... Тхона бIаргагора бераша дийнахьа цкъа мара кхача ца буа, из а витаминаш, минеральни тухаш, протеин йоаххаш хилара хьакъехьа кхоачам балла боаца дезалаш».

Цхьаболча сенаторашта — из доклад дIаеннача комиссе членашта шоашта а дайнад моцал йола бераш. Вирджинеи Теннесеи довзон тIа, Аппалачашкарча йоккха йоацаа городе царна бIаргахайнад хIаммигача пхе беро бийда кIориг увзаш вIашагIа а йоахиш, тIадетталуш юаш. Кхь бетта чухьа хIета духхьашка ю кIезига дулх кхаьча хиннад царга.

Цхьабакъда, тIехьа ьина йоккха къел йолаш бахача ткъаь итт миллион сагIа болча американцашта «сийлахь-йоккхача общества» дешар бIаргаго Аппалачашка е Миссисипе яха а хьаиг дап сенаторий. Сенатора Джозеф Кларка (Пенсильвание штатагара), лакхехьа хьалхаьлча комиссе члена дIадахача шера октябре яадьд Капитолегара гаьна йоацаа вашингтонски трущобашка негрий дезал болча вала хиларах лаьца. 10 шу даьннача Глория Пилмерага хьиттад цо, цу дийнахьа фу диал цо, аьна. «Делкъийна дан хIама дацар тхайнгга, — жоп деннад Глоре. — ХIаьта ихьера ца-и кхеш я».

Ималио йола хьел, изаьио йола моцал а Нью-Йорка, кхьча йоккхийча американски городий трущобашка а. Из да-кх «сийлахь-йоккха общество» хьахилар зурнаш а лекхьи КIайча цIено дIакхайкадьнчул тIехьагIа кхо шу даьлча долашлар. Нью-Йорке бахача нахах 800 эзар гаргга сагIа, вешта аьлча, хIара итталгIвар муниципальни сагIаш телача организацешка каракхувлалеча гурешкий чотах вахаш ва. Царна шиъе — итталгIа дакъа нью-йоркски бераш да.

Беррига мехка гIолла шийттех ахк миллион бераш къел тIалатташ дах. Ужжал ца уж правительства ший официальни даннешка диллача. ДIадахача шера гуракье «Нью-Йорк таймса», дукхача махагара къел, ціий бIаьхийлах сонта буьлача мехка из хилча мукьа а, социальни кхерзме йолга кхета а деш, яздаьд: «Мехко невкъостала кулг кховдаде деш оу бераша, хIана аьлча нагахьа санна ца кховдадой, хурий даьхкача цар вахаро, кIалнакьача дар дегдалхарешна, телхача эмоцеша кхоана уьзара дуIен низаш делгеи хьоадергаа».

Цхьабакъда, американски къонойка — цу «бокх Америкага» цхьанне а «новкъостала кулг» кховдалаьраш. «Къелацарча тIема» къостам средствашк вIалла а лоадаме яц. Царех шера 2 мард. доллар гаргга мара хилац — ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнамерча тIемага хIара бетта ухийтачул гаьнна кIезигагIа да из.

Американски тIема бюджетах дукха сагIа-эшамагIа доацаш 80 мард. доллар хул шера. Нагахьа санна правительства кхзаларча ахчах ах дакьазбаьхараш моцалах кIалхарбахарга, трущобаш дIалахарга, эшарашта кхоачам балла чуIе цIеноа хилийтарга, школаш хьалъярга ухийтаре, цунга бокхьала а боардалургбар эффективни бола «къелцара тIом». Цхьабакъда, правительство из де лаьрхIаш. Шоай цIагIа къелца тIом лоаттабечул гIойлеагIа Вьетнама халкъа духьал тIом бетта лерхI кулгаллеча гIоазарна. Керда миллиардаш тIема кхоачаш хьалерий кисашка йоахкара дикагIа хет царна къестонта тIаьхта хьал иттача даккхара царех нийза эначул.

Из бахьан долаш «сийлахь-йоккхача общества» (нагахьа санна правительство цо а гуччахьа дицдалийта гIертача цу дешаша из ала йиш яле) белгалонех цаI къехой, къаьстта а американски геттошка бахаш бола тоIабаь бокха негритянски къехой тIа-тIа чIоагIагIа эгIаьхахар да. Кхо шу хьалха президента Джонсона дIакхайкадаьхьар, «сийлахь-йоккха общество» хьалра ший програма кхоачаде лерхIача гIуллакхех цаI — неграш тоIабаь боаххабарах хинна чоанаш едкилга да, аьнна. Цхьабакъда, уж чоанаш кхо шу хьалхагIарчул кхы а лукхагIа даьр а ений, кхы а чIоагIагIа йоахкалуш а латт.

ТIехьарча массехк шера чакхъяьхача доалаш боацаш йолча граждански бокъоний хьакъехьарча реформана ахьанкхе а тайпара цкъостал дакьаш трущобашка бахача Iаьржа цIека дарашка увал Iазап дахьIара. Вахар дикагIа хулийтаргахьаш дийнараш цкъа дита ца Iеш кхоачаш ца деш детаро эгIазбоьгаш дьт даьхар кхоачаш ца хулаш бола геттошка бахамбараш къовсанаш тIагIа хьшареrIа гIетт. ДIадахача шера геттошкара восстанеш хилар 100 сонгIа йоахо городашка. Шуьнен позицеи танкашка а броневикашка а довнаш дир Детройтерен Нью-Йоркерен восстанеш тайе. Дукха неграш боабир.

Геттошкара восстанеш [illegible] кхы а шорагIа арарттадар лерхIаш да. Вице-президент хиннача Ричард Никсона хьалхха а хьийоех укх гаргахьарча беттанка ВIашагIкхийттача Штатий керттерча городашка «уличашкара тIом» бовалургхилар. Геттошта аьча тоаьнмта дарбаш даро веттел «сийлахь-йоккхача общества» шиниш царагIйиах трущобашка бола Iаьржа цIека дараш болита бе тоIабир духьа. Укх тIехкьарча беттанка чуьйеша резервисташта Iональ (порядкагIа доаца гIулакхаш» теIадара методаш. Полици дукхача городашка химически герза запасаш Iовеш, броневикаш, вертолеташ, кхьйола техника кийчъеш йоаль, хIана не хьатIадоагIача беттанка неграш гIуунте уж царна духьалъьхар духьа.

Правительства дагаргдар ха йиш я цхьа хьийка ма тема президента Джонсона «уличашкарча зуламашна» къовсам лоаттабе тIаьдехарах а уж тIаьхьеамаш чIоагIа раьза хинна конгрессо хьаллушорах а. Из дагардар къостам болашагIа дуьш «Арми» яхача журнала январски номер тIарча цхьан полковника Роберт Ригга—эскара ранацка отставной [illegible] яьльча статье тIа. Полковника Ригга, американски городий геттошка доккхий тIемаш хила мегаш а дуцаш, дIадех эскар царга лертIа кийчлургIа. «Бойсашка тIемаш дешт, — яздуцо, — къостане лехарга, малагIча баьдергаьча вара дош де деза, миномета малагIча тхоана хьежаш отта еза е вертолетаж тIара ду доа малагIча оагIора де деза, иха, геттара аьргIа дешаш.

Уж дерригаш а «сийлахь-йоккхача обществах» дIакха гIуллакхаш да.

Фу хьале да хIаьта «сийлахь-йоккхача общества» IалаеккхаргIа аьнна бе болх ца хилар? Вьетнамерча тIема йоккхийна тоашй дулх оархагIдоахача правительства терзамаш кийчъаьна хинна дукхал 3,5 миллион сагга кхоачаль йоакийньа а тIема промышленносте болх беча йоахлой дукхал 5,5 миллион сагга кхоачаеш хахоттерга проблемаш йолаш дуссе ца хIаиа а.

Правительства официальни лоархIамашка диллача, хIанэ ха миллион гаргга нах болх леха а дехаш, ю кура ца боагIаш ба. Правительства мукIарал ду бе болх боацаш бараш сонгIа цхьа миллион гаргга кхы а геттошка бахха нах хилара. Уж ба болх лехарах кхы хIама а ца хиниа. [illegible] а хилае, кхы ю ца а лехаш сайна ваь.

Бе болх бараша а «сийлахь-йоккхача общества» беш цхьаккха а тайпа пайда бац. ТIом бахьан хулаш йолча инфляцие шера керте дукха сонгIа-эшамагIа доацаш 3 процент лакхбу вахарга бола мах. Цо вош хьанача доах хьали кIезиг-дукха лакхдаьр. Из бахьан долаш хIана болхбеш цоай алапех йиже йиш ю цу хьалатIа найе йиш хиначул кIезигагIа да.

ХIана боахлой класса вахара хьал кхы а воIча даккхара кхоран доттабу Джонсона правительства, ишта а дикка чIоагIа IатIъьаш йола налогаш налог 10 проценташ лакхйоккхийга дIа а дехаш. Налогаш лакхъенга массе хана а нахара кIе ц ден хиннад. Цхьабакъда, президента тIагIертача налога законопроекте къаьстта а чIоагIагIа эгIазхуяа, хIана аьлча налогаш теккарий кисара дIалоахаргаа ахча царна гоача болча Вьетнамерча тIемага аьлйта мегаш да.

ХьатIайоагIача хана фу хургдолаш я «сийлахь-йоккха общество»? Президента Джонсона цу хаттара жоп ду январь чакхйоалаш конгрессага дIаенначарча керда финансови шера йолча бюджета тIа.

Цо аьннад тIема расходаш укх финансови шерарча 76,5 мард. долларгара тIалоагIача финансови шера 97,8 мард. долларга кхачалаш — вешта аьлча 3,3 мард. долара алсамьъаза. Цхьабакъда, цу тайпара тIема расходаш алсамдена оца хрестваш хилийтара ца вьлнад пайдаерча социальни проекташа ухийтаргдар кIезиге. Иштта, масала, цуй безам ба университетски цIеном хьаидарий дуйийта ахча 224 млн. доллара, учебникашкен кхьча дешара пособишкен лахийта хьекадерге — 120 млн. доллара, и. кх. дIа, кIезигме. Дукха ха йоацаш, хоам беш цахилара, унахцiеж дорара, просвещене, социальни Iаламон министр Джон Гарднер отставке вахийтара керттерча лоархIаме хиннад просвещене дакхье ухийта ахча кIезигдар.

«Вашингтон-пост» яхача газета обозреватела Роуэна аьлу, кхо шу хьалха президента Джонсона бакхьара ВIашагIкхийтта Штаташ «йоккхий тоамаш а летта», а долаш хана йиш йоашь, аьнна. Цхьабакъда, цуйлача тIема йоккхе, Роуэна белгалйоаккхара махьхилара, «хьатта цикка доккха дакъа дIакхочийларга. «Нью-Йорк пост» яхача газета редакционни статья тIа белгалдоахар, президента бюджетни послане дукхIабахара дакъа «Укхаза Iадалла долаш «сийлахь-йоккхача общества дакъа» яхача ечашкан дIалолалальдалара негаргдар яхаш.

Цхьабакъда, малара аьчча, «сийлахь-йоккха общество» цхьанна а [illegible] яц. Американски халкъ теш а долаш 1965 шера хьахилар, «сийлахь-йоккха общество» а йоацаш, тIема общество. Цу хангага кхоачаш ю дегIаера, бида ца боала, американски халкъа доходех дикка йоккха дакъа духал дIалоахха, кхьчеттера моцал хроникара мижа чIогIилаш а увзаеш лIаьйоаха боккъалара спрах хулаш.

Къел, дукхха а нах бе болх боаш хилар, городаш йоаххалуш латташ хилар, геттошка бахача цхьа йиш йоахар дIадакккхара меттел, тIехьарча кхь шеро халкъа тIаяхочадаь Iаьдаш ший нара ахчалешка машар хулийтаргба ше дьача правительства хьоабьача, маха бешаш йохкача тIема эскалаш. Цу кхьа шера дегIаухаш хьалахьхад Вьетнамера американска бIуна худа лемаш, хадаша алсамдайнад сий доацаш, агрессиен тIема мехье лакхьа дукха ца доша бола кагирхой геррашпарча низоша кхуалнага. Цу шерашка дIахо а ноча лахнал городашкара хьал, дIахо а лакхбениаб вахарга бола мах, нах керда налогаш тежа саьча уттабаьб.

Президент Джонсон укх шера январе «мехкагарча хьалах» яхача ший послане тIа цецвувлаш хилар «мехка цхьалола раьза ца хилар долаш хилара» хьакъехьа. Президента загадьллар вар кхиметтел 1964 шера хоржамашна ше хьаллоацаш хиннаранта юкъе а ший правительствах бола теша бежа хилар.

Кхо шу хьалха правительства «сийлахь-йоккха общество» хьаергьа ше яхара хувнадения моллагIа а дегIоахилга йолаш хиннаде а ца Iы хиннаь урагIъхай. Доккхагара четтел къахьа дегдалдар хинна дIаяттад.

Генри [illegible],
Нью-Йорк (ТАСС).

ЛАДУВГIА, ХЬАЖА

РАДИО

29 февраль

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьттателевидено (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашорат. 6.55 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — Москва. 8.15— «Сердалo» газета обзор. 8.25 — Киргизий машаш. 8.45 — «Хьехархо, доттагIа, хьажим луш вар» яха очерк (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.05 — Къона гIеме (нохчий меттала). 16.02 — «Шоана, аладашта» яха радиожурнал (нохчий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Кхаиноха доле концерт. 17.30 — Вай индустриальни моха (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

1 март

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьттателевидено (эрсий меттала). 6.45 — Ашорат. 6.55 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — [illegible]. 8.45 — Къона гIеме (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.05 — Советски мехка музей хьаба инила тIера передача. Белоруссе эшараш. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 17.30 — Бовзийта доладара школа (эрсий меттала). 17.50 — «Кердача тайпара йоах болга» яхача брошюра оагIонаш тIера (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 февраль

19.00 — Телевизионни передачаш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.25 — ВIаьтамо сиеху. Передача (нохчий меттала). 19.40— Дехар кхочушдеш оттадаь концерт (нохчий меттала). 19.10 — Киножурнал. 19.25 — Спортивни передача. 19.35 — Дика а чехка а хьажа. 19.55 — Вершита доле фильм. 20.20 — Концертни обозрени. 20.35 — «Сона хувха цхьа саг» яха художественни фильм.

1 март

14.00 — Телевизионни передачаш (нохчий, эрсий меттала). 18.30 — Телекраведений спецвыпуск (нохчий меттала доакках). 18.40 — Питилетка хачал хьалха кхочашдерге кегирхоша леха никъ. 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Производстве цIена а хоза а хьажийтара. 19.10 — Вершита. Фильм (нохчий меттала боакка). 19.30 — «Совдем билет хала саг». «Красный молот» завода культура цIен художественни самодеятельноста спектакль. 20.35 — «Вехда лаха дIамохтваре» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; декътоклана секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта бахаман письмойн отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности—3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05046 Заказ № 948.